

tooneelgezelschappen, die aan de hoven van vorsten en voorname heeren verbonden waren. De voorgeschiedenis van het tooneel lijkt ook niet zooveel te verschillen met die van ons land, waar o.a. in 1498 passiespelen te Delft plaats vonden en waar men evenals elders zedenspelen en zotternijen gaf, zooals Frankrijk zijn „jeux”, „moralités”, „farces” en „sotties” had na de mysteriespelen. Doch daar nergens de foire zoo’n belangrijke ontspanningsplaats was als hier, was ook nergens de invloed van het foire-tooneel zoo groot, en, daar sedert de 17e eeuw — behalve het Engelsche uit de Elisabeth-periode — er geen tooneel zoo’n internationalen invloed had als het Fransche, moge een volgende maal een nadere — oppervlakkige — beschouwing volgen. De opera comique ontstond er; de strijd, dien het foire-tooneel hier tegen het regelmatige tooneel voerde, is vermakelijk. Men zegt, dat in Engeland, vóór de troonsbestijging van Elisabeth (1558), behalve de particuliere gezelschappen der prinsen en edelen geen tooneelgezelschappen waren, en er slechts nabij de herbergen vertooningen plaats hadden, die met tooneel nauwelijks verband hadden. De eerste schouwburg kwam er in 1576 („The Theatre” van Burbage); men denkt naar het voorbeeld van de in Engeland nog aanwezige ruïnes der Romeinsche theaters: een rond amphitheater. Merkwaardig-gelijktijdig schijnt de tooneelontwikkeling toen de verkeersmiddelen zoo gebrekkig waren. Doch waarschijnlijk was het andere landen toch vóór met de comédie en de tragedie („Ralph Doister” van Udall, 1553, en „Spanish Tragedy” van Thomas Kyd, 1586, de eerste Faust-Tragedie van Marlowe (± 1590), den tijdgenoot van Shakespeare*). In Frankrijk schijnt de eerste tragedie-schrijver van beteekenis Alexandre Hardy geweest te zijn („Didon” „la Mort d’Alexandre” en vooral tragi-comédies, „Gésippe”). In zijn tijd (1570—1630) was „l’Hotel de Bourgogne” het eenige Parijsche theater. Jodelle had toen echter reeds verdienstelijke stukken gegeven o. a. in 1552 voor het hof van Henri II, in het „Collège de Boncourt”: Cléopâtre captive” †).

Shakespeare is hier eerst laat vertaald; in den tijd van Voltaire schijnt de groote Brit van het Fransch tooneel gebannen; hij noemde hem „le sauvage ivre”, ook al waardeerde hij hem in zijn „lettres anglaises”.

Parijs, Maart 1929.

de la Passion,” die beschikten over een zaal in het „Hotel Bourgogne,” waar later de „troupe Royal” zich wist te nestelen.

*) Geboorte van Vondel: 1578.

Al zegt in Parijs, met zijn zeer talrijk, tegenwoordig niet zeer critisch publiek, een 15oste opvoering dikwijls niet veel, het langdurig succes van Volpone van Ben Jonson, zij het omgewerkt, bewijst toch hoe een stuk uit de Elisabethperiode nog bekoort, ook al is het niet van Shakespeare.

†) „Le Théâtre Français,” door Poinsoot.